

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Znanstveno vijeće za antropologijska istraživanja HAZU
Institut za hrvatski jezik
Hrvatsko antropološko društvo

6. terminološki okrugli stol

Hrvatska terminologija u europskome kontekstu: postignuća i planovi

Zagreb, četvrtak 24. listopada 2024. godine

Šesti terminološki okrugli stol *Hrvatska terminologija u europskome kontekstu: postignuća i planovi* u organizaciji Znanstvenoga vijeća za antropologijska istraživanja Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Instituta za hrvatski jezik i Hrvatskoga antropološkog društva održat će se u četvrtak 24. listopada 2024. u Zagrebu.

ORGANIZACIJSKI ODBOR

akademik Pavao Rudan, počasni predsjednik Organizacijskoga odbora, Znanstveno vijeće za antropologijska istraživanja, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti; Hrvatsko antropološko društvo

dr. sc. Kristian Lewis, predsjednik Organizacijskoga odbora, Institut za hrvatski jezik

dr. sc. Željko Jozić, ravnatelj Instituta za hrvatski jezik

prof. dr. sc. Anita Sujoldžić, Znanstveno vijeće za antropologijska istraživanja, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti; Hrvatsko antropološko društvo

dr. sc. Milica Mihaljević, Institut za hrvatski jezik

dr. sc. Lana Hudeček, Institut za hrvatski jezik

Maja Matijević, tajnica Organizacijskoga odbora, Institut za hrvatski jezik

PLENARNI IZLAGAČI

doc. dr. sc. Ivana Crljenko, Sveučilište u Zadru, Odjel za nastavničke studije u Gospiću

Mladen Miloš, prof., mag. iur., pravnik lingvist i kontrolor kvalitete, Odjel za pravno prevođenje na hrvatski jezik, Glavna uprava za višejezičnost, Sud Europske unije, Luxembourg

Okrugli stol održat će se hibridno u Velikoj vijećnici Instituta za hrvatski jezik u Zagrebu i na Zoomu.

poveznica:

<https://us06web.zoom.us/j/9164224430?pwd=yDxhX0TO5ChNz3oiWUZWE0PEV7WcTR.1&omn=81459416440>

oznaka sastanka (*Meeting ID*): 916 422 4430

pristupna lozinka (*Passcode*): 523531

Program 6. terminološkoga okruglog stola

Hrvatska terminologija u europskome kontekstu: postignuća i planovi

10:00 – 10:15 pozdravni govori i otvaranje okrugloga stola

10:15 – 10:45 Ivana Crljenko: *Međunarodne terminološke rasprave o definicijama egzonima i endonima*

10:45 – 11:15 Mladen Miloš: *Hrvatsko pravno nazivlje na izvorištu europske sudske prakse (Zoom)*

11:15 – 11:30 rasprava

11:30 – 12:00 stanka

12:00 – 12:15 Snježana Husinec: *Hrvatsko pravno nazivlje u drugoj polovici 19. stoljeća – pogled iz perspektive pravnih stručnjaka*

12:15 – 12:30 Martina Bajčić: *Pravne informacije za građane: terminologija u službi transparentnosti*

12:30 – 12:45 Siniša Brlas: *Terminološki opisni rječnik ovisnosti – razvojni put jednog rječnika*

12:45 – 13:00 Željana Bašić, Ivan Jerković, Bruno Nahod i Perina Vukša Nahod: *Forenzički o forenzici*

13:00 – 13:15 stanka

13:15 – 13:30 Neda Borić: *Vidovi inkongruencije konceptualnih i leksičkih kategorija u struci i stručnome nazivlju u hrvatskom i engleskom jeziku*

13:30 – 13:45 Vjekoslav Blazsetin: *Nazivlje u obrazovnom sustavu Hrvata u Mađarskoj*

13:45 – 14:00 Milica Mihaljević: *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje: postignuća i planovi*

14:00 – 14:15 Ana Ostroški Anić: *Terminološka istraživačka mreža TASK*

14:15 – 14:30 Lana Hudeček i Kristian Lewis: *Terminološki savjeti Odjela za hrvatski standardni jezik Instituta za hrvatski jezik u 2024.*

14:30 – 14:45 rasprava

14:45 – 15:00 zatvaranje okrugloga stola

SAŽETCI IZLAGANJA

doc. dr. sc. Ivana Crljenko

Sveučilište u Zadru, Odjel za nastavničke studije u Gospiću

icrljenko@unizd.hr

Međunarodne terminološke rasprave o definicijama egzonima i endonima
(plenarno izlaganje)

Imena stranih zemljopisnih objekata tema su Skupine stručnjaka za zemljopisna imena pri Ujedinjenim narodima (UNGEGN) od početka njezina utemeljenja 1959. do danas. Rasprave oko definicija *egzonima* i *endonima* osobito su se rasplamsale nakon osnivanja Radne skupine za egzonime unutar UNGEGN-a 2002. Premda je pojam *egzonim* skovan 1957., u službenoj se međunarodnoj terminologiji počeo upotrebljavati od 1972., kad je u *Rječniku tehničkih termina potrebnih u standardizaciji imena* definiran kao „zemljopisno ime koje se upotrebljava u nekom jeziku za zemljopisni objekt smješten izvan područja na kojem taj jezik ima službeni status i razlikuje se od imena koje se upotrebljava u službenom jeziku ili jezicima područja na kojem se zemljopisni objekt nalazi”. *Endonim* je definiran u *Rječniku pojmova za standardizaciju zemljopisnih imena* (2002.) kao „ime zemljopisnog objekta na jednom od jezika područja na kojem se objekt nalazi”. Prvobitne definicije promijenjene su u novom izdanju *Rječnika pojmova za standardizaciju zemljopisnih imena* (2007.). Mnogim članovima Radne skupine i nove su definicije donekle problematične. U izlaganju će se obrazložiti glavni razlozi trajnih nezadovoljstva oko definicija, među kojima su poimanje sastavnice *egzo-* u *egzonimu* (koje bitno mijenja značenje pojma) i nejasan stupanj razlika egzonima u odnosu na endonime.

Mladen Miloš, prof., mag. iur., pravnik lingvist i kontrolor kvalitete

Odjel za pravno prevođenje na hrvatski jezik, Glavna uprava za višejezičnost

Sud Europske unije, Luxembourg

Mladen.Milos@curia.europa.eu

Hrvatsko pravno nazivlje na izvorištu europske sudske prakse

(plenarno izlaganje)

Sud Europske unije predstavlja sudbenu vlast EU-a i u suradnji sa sudovima država članica osigurava jedinstvenu primjenu i tumačenje prava Unije. S obzirom na to da svaka država članica ima svoj jezik i vlastiti pravni sustav – nerazdvojivo povezan, ali istodobno i odvojen od pravnog sustava Unije – Sud Europske unije višejezična je institucija. Njegovo je jezično uređenje jedinstveno jer svaki od službenih jezika može biti jezik postupka te Sud, zbog potrebe komunikacije sa strankama na jeziku postupka i osiguravanja širenja sudske prakse u svim državama članicama, mora u cijelosti poštovati višejezičnost. Njegova Glavna uprava za višejezičnost, u sklopu koje djeluje i Odjel za pravno prevođenje na hrvatski jezik, među ostalim, usmjerava razvoj i kvalitetu pravnoga nazivlja u višejezičnome kontekstu. Sudske dokumente mogu prevoditi samo pravnici lingvisti sa znanjem jezika, koji se svakodnevno suočavaju s izazovima višejezične terminologije te s prijenosom i prilagodbom pravnih koncepata iz drugih nacionalnih i nadnacionalnih pravnih sustava. Usto, izvor pojmova (i) za hrvatsko pravno nazivlje na Sudu EU-a najčešće je francuski jezik, pa se, s jedne strane, nerijetko pokazuje nepodudarnost s određenim nazivima čiji je prijevod u hrvatskome potekao, primjerice, iz engleskoga, a s druge strane, hrvatski pravni sustav i terminologija tradicionalno se temelje na germanskom pravnom krugu. Konkretno, izazov je u radu i prenošenje pravnih koncepata te stvaranje naziva koji nisu poznati (u) hrvatskomu pravnom sustavu. Izlaganje će biti usmjereno na određene pravne višejezične i terminološke zadaće pravnika lingvista na Sudu EU-a, posebice na dio rada pravnika lingvista zaduženih za kontrolu i savjetovanje u vezi s kvalitetom prijevoda, koji je usmjeren na usklađenost, ujednačenost, dosljednost i jasnoću pravnih prijevoda s temeljnim ciljem – kako istodobno ostati vjeran i izvorniku i hrvatskomu jeziku i pravu, u interesu prava Unije i svih njezinih građana.

doc. dr. sc. Snježana Husinec

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

shusinec@pravo.hr

Hrvatsko pravno nazivlje u drugoj polovici 19. stoljeća – pogled iz perspektive pravnih stručnjaka

Osnova za hrvatsko pravno nazivlje stvorena je sredinom 19. stoljeća nakon što je hrvatski jezik proglašen službenim. Kako bi se novi službeni jezik pripremio za ulazak u javne domene, sastavljen je prvi njemačko-hrvatski rječnik pravnih i političkih naziva, a glavni austrijski zakoni prevedeni su na hrvatski. Hrvatski, koji je desetljećima na području prava bio zanemarivan zbog stranih utjecaja, bio je time obogaćen velikim brojem novih stručnih i znanstvenih pravnih naziva. Novo je nazivlje tada krenulo u svakodnevnu upotrebu i trebalo biti društveno prihvaćeno i odobreno od strane stručnjaka. Analiza metalingvističkog diskursa uglednih hrvatskih pravnika, koji su o pravnome nazivlju i jeziku prava raspravljali u časopisu *Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu*, otkrivaju da postojeće nazivlje nije bilo u duhu hrvatskoga jezika i nije zadovoljavalo potrebe pravne struke i znanosti. Posljedica takvog stanja bila je nerazumljivost jezika zakona, sudskih i upravnih rješenja.

izv. prof. dr. sc. Martina Bajčić

Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci

martina.bajcic@uniri.hr

Pravne informacije za građane: terminologija u službi transparentnosti

Pristup prav(n)im informacijama preduvjet je ostvarenja prava. Građani trebaju biti upoznati s pravnim obvezama i prilikama koje će im uštedjeti vrijeme i novac. No, mogu li građani vjerovati lako dostupnom digitalnom pravnom sadržaju? Upotreba informacija koje nisu vjerodostojne, dostatno razumljive ili jasne može voditi pogrešnim odlukama i štetnim posljedicama. Razumljivost pravnih informacija i tekstova prava EU-a namijenjenih

građanima nužna je kako bi se oni primjenjivali na najsvrsishodniji način. Dostupnost digitalnoga pravnog sadržaja (npr. e-obrazaca) ne jamči razumljivost; štoviše, raspršenost i šuma informacija obilježena je terminološkom nedosljednosti. Digitalizacija stoga nedvojbeno utječe i na jezik prava zbog čega je iznimno važno promicati razumljivost i transparentnost digitalnih pravnih sadržaja.

[**Napomena:** Ovaj rad financiralo je Sveučilište u Rijeci projektom (23-242).]

Siniša Brlas, profesor psihologije i specijalist kliničke psihologije
Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok” Virovitičko-podravske županije
sinisa.brlas@zzjzvpz.hr

Terminološki opisni rječnik ovisnosti – razvojni put jednog rječnika

Terminološki opisni rječnik ovisnosti: opis važnih termina iz područja ovisnosti o drogama, alkoholizma i problematičnog i patološkog kockanja jedini je cjeloviti rječnik ovisnosti u Republici Hrvatskoj, ali i u regiji. Opisuje oko 800 terminoloških pojmova i pojmovnih kategorija iz više područja ovisnosti (droge, alkohol i kockanje) bez obzira na standardnost njihove uporabe, uz nastojanje da u najvećoj mogućoj mjeri budu odraz sadašnjega stanja položaja riječi u upotrebnom jeziku i svakodnevnom govoru. Ubrzo nakon što je objavljen 2011. u nakladi Zavoda za javno zdravstvo „Sveti Rok” Virovitičko-podravske županije tiskano je više novih izdanja: drugo izdanje sredstvima Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske za osnovne i srednje škole, treće izdanje za Lions Club International, četvrto izdanje za Hrvatsku lutriju (koja ga je uvrstila u popis literature korisne za odgovorno priređivanje igara na sreću) te peto izdanje koje je dopunjeno s gotovo četvrtinom novih pojmova. U šestom, preuređenom i redizajniranom izdanju rječnik je 2017. objavila Medicinska naklada iz Zagreba, a to je izdanje Odlukom Agencije za odgoj i obrazovanje odobreno kao pomoćno nastavno sredstvo u školama u Republici Hrvatskoj. Osim u Hrvatskoj rječnik je dostupan i u Srbiji te Bosni i Hercegovini, tako da je time postao i regionalni rječnik ovisnosti.

izv. prof. dr. sc. Željana Bašić

doc. dr. sc. Ivan Jerković

Sveučilišni odjel za forenzične znanosti, Sveučilište u Splitu

zeljana.basic@forenzika.unist.hr; ijerkovic@forenzika.unist.hr

dr. sc. Bruno Nahod, viši znanstveni suradnik

dr. sc. Perina Vukša Nahod, viša znanstvena suradnica

Institut za hrvatski jezik

bnahod@ihjj.hr; pvuksa@ihjj.hr

Forenzički o forenzici

Budući da su mnoga temeljna forenzička djela napisana na engleskome jeziku, a usto ne postoji praksa sustavnoga objavljivanja forenzičkih radova na hrvatskome jeziku, ne čudi što mnogi studenti imaju problema tijekom pisanja diplomskih radova na hrvatskome standardnom jeziku. Stoga smo odlučili izraditi priručnik koji bi im olakšao pisanje na svim razinama. No, kako bi naša knjiga bila što usmjerenija i reprezentativnija, analizirali smo oko 150 diplomskih radova iz različitih područja forenzike u razdoblju od 2018. do 2024., koji su obranjeni na Sveučilištu u Splitu. U izlaganju ćemo donijeti tipične pogreške (pravopisne, gramatičke, leksičke, sadržajne) te koje su među njima najčešće. Prikazat ćemo i terminološku situaciju: rabe li se hrvatski nazivi, jesu li u skladu sa svim normativnim i terminološkim razinama, definiraju li se pojmovi i kako, rabi li se terminološka literatura, utječu li mentori i njihova uključenost u terminološke projekte na terminološku preciznost itd. Ovim istraživanjem nastojali smo utvrditi temeljne i najčešće probleme u forenzičkim radovima na hrvatskome standardnom jeziku kako bismo kao stručnjaci iz različitih područja olakšali novim generacijama ulazak u terminološki svijet, a posebice kako bismo ih osvijestili da bez usklađene terminologije ne može biti ni preciznih rezultata ni napretka.

dr. sc. Neda Borić, viša predavačica

Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

neda.boric@arhitekt.hr

Vidovi inkongruencije konceptualnih i leksičkih kategorija u struci i stručnome nazivlju u hrvatskom i engleskom jeziku

Teškoće u stručnoj komunikaciji, prevođenju, standardizaciji nazivlja neke struke ili njegovu usustavljanju proizlaze iz anizomorfizma dva jezika (Zgusta, 1991.), odnosno razlika u organizaciji pojmovnih sustava i u načinima njihova izražavanja u dva jezika unatoč univerzalnosti konceptualne strukture stručnih znanja kao nadjezične kategorije. S obzirom na činjenicu da je pitanje konceptualizacije i prateće leksikalizacije, odnosno mišljenja i jezika u temelju svih poznatih teorija i rasprava o prirodi i profiliranju značenja, ono nužno predstavlja okosnicu i u istraživanjima nazivlja raznih struka. Glavni cilj ovoga izlaganja jest predstaviti rezultate istraživanja o načinima na koje se spomenute inkongruencije manifestiraju na primjerima stručnoga nazivlja iz domene arhitekture i urbanizma. Ujedno se argumentira nužnost pristupa stručnim jezicima iz perspektive suvremenih sociokognitivnih teorija kao prikladnom okviru unutar kojega treba promišljati o interakciji čovjekova spoznajnog aparata, znanja, iskustva, specifičnoga sociokulturnoga okoliša i samoga jezika. Naime, istraživanje jasno pokazuje da je stručni jezik s pripadajućim nazivljem prije svega funkcionalni vid prirodnoga jezika (a ne nomenklatura) koji može pružiti nove zanimljive uvide u dinamičnu međupovezanost spomenutih procesa. Rad se u teorijskom smislu oslanja na korpus spoznaja u okviru suvremenih sociokognitivnih pristupa stručnome jeziku (Temmerman, 2000.; Štambuk, 2005.), ne zanemarujući, dakako, korpus spoznaja iz povijesti leksičke semantike, ali i terminologije kao discipline. Metodologija istraživanja temelji se na kvalitativnoj usporednoj analizi odabranih ilustrativnih primjera u oba jezika na temelju korpusnih istraživanja stručnoga diskursa arhitekture. Istraživanje je zamišljeno kao doprinos suvremenim istraživanjima stručnih jezika.

Vjekoslav Blazsetin, doktorand

Institut za istraživanje migracija

vjekoslav.blazsetin@imin.hr

Nazivlje u obrazovnom sustavu Hrvata u Mađarskoj

U izlaganju će se prikazati terminološka rješenja koja su u uporabi u manjinskome obrazovnom sustavu Hrvata u Mađarskoj. Istaknut će se i analizirati nazivi koji nastaju zbog različite uređenosti hrvatskoga i mađarskoga obrazovnog sustava (npr. *deveti razred, nulti razred, škola s predmetnom nastavom hrvatskoga jezika, srednji stupanj mature*) ili zbog različita pristupa autohtonim manjinskim zajednicama (*narodnost, Narodopis* i dr.). Donose se primjeri iz manjinskoga tiska Hrvata u Mađarskoj (tjednik *Hrvatski glasnik* i njegova stranica na Facebooku) i triju kurikula koji oblikuju nastavni plan i program hrvatskih obrazovnih institucija u Mađarskoj (Kurikul nastavnoga predmeta *Narodopis*, Kurikul nastavnoga predmeta *Hrvatski jezik i književnost za škole s predmetnom nastavom hrvatskoga jezika* i Kurikul nastavnoga predmeta *Hrvatski jezik i književnost za dvojezične škole*).

dr. sc. Milica Mihaljević, znanstvena savjetnica u trajnome izboru

Institut za hrvatski jezik

mmihalj@ihj.hr

Hrvatsko jezikoslovno nazivlje: postignuća i planovi

Projekt *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje – Jena* započeo je 2019. godine i do kraja 2020. godine financirala ga je Hrvatska zaklada za znanost. Nakon toga je do kraja 2023. godine projekt bio interni projekt Instituta za hrvatski jezik. U tome razdoblju projekt je svake godine bio i suorganizator terminološkoga skupa koji su organizirali Institut za hrvatski jezik i Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. U izlaganju će se prikazati osnovna postignuća projekta: *Jezikoslovni korpus*, jezikoslovno nazivlje u bazi *Strune*, monografija *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje* i *Rječnik jezikoslovnoga nazivlja*. Prikazat će se odnosi između baze, monografije i

rječnika te analizirati izazovi koji su se postavljali pred autore i urednike *Rječnika jezikoslovnoga nazivlja*. Iako je projekt službeno završio, na kraju izlaganja obrazložiti će se i potreba izrade drugoga dopunjenog izdanja monografije kako bi ona bila u potpunosti usklađena s *Rječnikom jezikoslovnoga nazivlja*.

dr. sc. Ana Ostroški Anić, viša znanstvena suradnica

Institut za hrvatski jezik

aostrosk@ihjj.hr

Terminološka istraživačka mreža TASK

U izlaganju će biti predstavljena novopokrenuta mreža istraživača i stručnjaka koji se bave terminološkim radom te javno dostupni mrežni resursi okupljeni u okviru platforme TASK Instituta za hrvatski jezik. Temeljni je cilj mreže *Terminologija i specijalizirano znanje* (TASK, prema engleskom imenu *Terminology and Specialized Knowledge*) povezati stručnjake koji se u Hrvatskoj bave različitim oblicima terminološkoga rada, najčešće na individualnoj razini, te time stvoriti zajedničko mjesto za promoviranje terminološke djelatnosti i unapređivanje terminoloških resursa namijenjenih različitim skupinama korisnika.

dr. sc. Lana Hudeček, znanstvena savjetnica u trajnome izboru

dr. sc. Kristian Lewis, znanstveni savjetnik

Institut za hrvatski jezik

lhudecek@ihjj.hr; kewis@ihjj.hr

Terminološki savjeti Odjela za hrvatski standardni jezik Instituta za hrvatski jezik u 2024.

U Odjelu za hrvatski standardni jezik Instituta za hrvatski jezik svakodnevno se daju odgovori na različite jezične upite u širokome rasponu od pravopisnih do terminoloških te od jednostavnijih do onih koji, kako bi se korisniku dao pouzdan odgovor, zahtijevaju temeljito,

pa i višednevno istraživanje, nerijetko i konzultacije sa stručnjacima određene struke. U ovome ćemo izlaganju reći nešto o odabranim terminološkim upitima koje je Odjel zaprimio u 2024. godini. Do predaje ovoga sažetka u lipnju 2024. zaprimljeno je dvadesetak terminoloških upita. Cilj nam je dati uvid u tu djelatnost Odjela. Dat će se primjeri jednostavnijih i češće postavljanih upita kako bi se stekao dojam što korisnike (u pravilu građane, ali nerijetko i stručnjake) najčešće potiče na postavljanje pitanja povezanih sa stručnim nazivljem, ali i složenijih i dalekosežnijih savjeta. Jednostavniji su savjeti npr. odgovori na upite: je li preporučeni naziv *epileptični napadaj*, *epileptički napadaj* ili *epileptički napadaj*, je li preporučeni naziv *glasati* ili *glasovati* (upit izrazito čest u superizbornoj 2024. godini), *prosječna cijena* ili *medijalna cijena*, *uzorkovač* ili *uzorkivač*, treba li u stručnome tekstu upotrebljavati naziv *indentacija* ili ga treba zamijeniti kojim drugim nazivom, je li preporučeni naziv *eleborat procjene nekretnina* ili *procjembeni eleborat*, a složeniji npr. je li dobro za biljku latinskoga naziva *Manihot esculenta* upotrebljavati naziv *yuka*, kako glasi točan naziv za voće koje se u engleskome naziva *plantain*, a na španjolskome *platano* i je li u hrvatskome za to voće prihvatljiv naziv *platano*, je li preporučeni naziv *vulva* ili *stidnica* te *morski otpad* ili *otpad u moru*. Zanimljiv je i u odnosu na prethodne godine veći dio upita koji se odnosi na uporabu profesijskoga nazivlja, npr. treba li pisati *imenuje se sudski procjenitelj*, *imenuje se sudski procjenitelj/procjenteljica* ili *imenuje se sudski procjenitelj_procjenteljica*.

[**Napomena:** Ovaj sažetak nastao je u okviru istraživačkoga projekta *Hrvatski mrežni rječnik (Mrežnik): 2. faza*, koji financira Europska unija – *NextGenerationEU*. Za iznesene stavove i mišljenja odgovorni su samo autori te ti stavovi ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije. Ni Europska unija ni Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornima za njih.]